

Oversigt over løsninger på barrierer for permanent udtagning fra taskforcen for udtagning af kulstofrige lavbundsjord og de kollektive virkemidler

I nærværende dokument er taskforcens identificerede barrierer for udtagningsindsatsen og anbefalede løsningsspor rangeret ift. fire overordnede kategorier:

- Kategori 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger.
- Kategori 2. Barrierer uden administrativt mulige løsninger identificeret.
- Kategori 3. Barrierer og evt. løsningsspor med ophæng i politiske beslutninger eller anden national lovgivning.
- Kategori 4. Barrierer og evt. løsningsspor med ophæng i EU-retslige begrænsninger og rammer.

Nedenfor gives en oversigt over barrierer inden for kategori 1 og 2 med dertilhørende anbefalede løsningsspor og status for implementering i tabeller. Barrierer og anbefalede løsningsspor inden for kategori 3 og 4 beskrives mere overordnet, da den opfølgende håndtering har ophæng i hhv. nationale politiske beslutninger og lovgivning eller EU-retslige forhold, som dermed er uden for taskforcens praksisnære og administrative fokus.

Tabeller over kategori 1 og 2 giver oversigt over enkeltstående barrierer, der relaterer sig til særligt rammer for projektere og lodsejerincitament. Barrierer er rangeret ift. taskforcens vurderede væsentlighed med dertilhørende anbefalede løsningsspor og sværhedsgraden ved implementering af disse. Oversigten skal anses som et dynamisk statusværktøj, som taskforcen løbende opdaterer efter evt. tilvejebragt implementering af anbefalede løsninger eller identifikation af nye barrierer.

Barrierer vægtes efter væsentlighed, hhv. *lav*, *medium* og *høj* væsentlighed, hvor *lav* er udtryk for uhensigtsmæssige, men ikke i sig selv hindrende forhold; *medium* er udtryk for besværende, forlængende og fordyrende forhold, mens *høj* væsentlighed er udtryk for

direkte og betydeligt hindrende forhold i udtagningsindsatsen. Taskforcen bemærker, at barrierer kan spille sammen. Dette gør sig særligt gældende for barrierer, der enkeltstående er vurderet til at være af lav væsentlighed, men som samlet set kan udgøre én større udfordring. Taskforcen anbefaler med denne baggrund en prioriteret løsning af disse i videst muligt omfang.

Løsningsspor vægtes efter værende hhv. lette (grøn), medium (gul) eller svære (rød) at implementere. En vigtig bemærkning hertil er, at taskforcen fokuserer på at løse så mange barrierer som muligt mhp. at sikre tempo og afløb for afsatte midler i udtagningsindsatsen. På baggrund af taskforcens foreløbige indsats er flere anbefalede løsningsspor implementeret forud for offentliggørelsen af nærværende dokument. I tabellerne er disse konkrete løsninger markeret med (/). Hermed menes, at taskforcen for nuværende afventer virkningen af tiltag i praksis, eller at der pba. virkning allerede peges på øvrige tiltag, før de konkrete barrierer kan meldes endeligt ”løst” (X). Det er navnlig i denne sammenhæng, at dokumentets funktion som et dynamisk værktøj skal forstås.

Tabeller er organiseret således, at barrierer med implementerede løsninger står øverst (/), efterfulgt af umiddelbart lette (grønne), medium (gule) og svære (røde) løsningsspor med udestående implementering. Inden for denne rangering, inddeles barrierer sekundært efter deres af taskforcen vurderede væsentlighed for fremdriften i udtagningsindsatsen pba. medlemmernes samlede praksisnære erfaring.

Det bemærkes, at en barriere kan være multifacetteret i den forstand, at løsningsspor kan være af delvis praksisnær karakter, hvortil fuld løsning af barrieren fodrer evt. politisk stillingtagen til f.eks. øget finansiering eller ændring i lovgivning. Der gøres opmærksom på disse koblinger (barrierer i kategori 3 og 4) i dokumentet med udgangspunkt i taskforcens praksisnære virke.

Status for proces for håndtering af anbefalede løsningsspor er for de respektive barrierer desuden noteret i tabellerne. Dette er for taskforcen et spørgsmål om overblik og prioritering af, hvordan flest mulige barrierer løses hurtigst muligt.

Oversigt over kategorier for identificerede barrierer og anbefalede løsningsspor:

<u>Kategori 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (tabel 1)</u>	<u>s. 5 – 18</u>
<u>Kategori 2. Barrierer uden administrativt mulige løsninger identificeret (tabel 2)</u>	<u>s. 19 - 21</u>
<u>Kategori 3. Barrierer og evt. løsningsspor med ophæng i politiske beslutninger eller anden national lovgivning</u>	<u>s. 22 – 24</u>
<u>Kategori 4. Barrierer og evt. løsningsspor med ophæng i EU-retslige begrænsninger og rammer</u>	<u>s. 25 – 27</u>

Medlemmer af taskforcen:

Jan Pedersen	Fagleder for Vandmiljø og projektleder for naturgenopretningsprojekter, Varde Kommune.
Jannik Seslef	Projektleder for vådområde- og lavbundsprojekter, Assens Kommune.
Susanne Mortensen	Projektleder i Limfjordssekretariatet (VOS-sekretariatet).
Gunilla Dahlkild Ørbech	Politisk og faglig konsulent inden for bl.a. udtagningsindsatsen og øvrige kollektive virkemidler, Kommunernes Landsforening.
Kjeld Lundager Jørgensen	Projektleder på Klima-Lavbundsprojekter, Naturstyrelsen Himmerland.
Henrik Vest Sørensen	Teamleder hos Naturprojekter, Naturstyrelsen.
Irene Asta Wiborg	Miljøchef og souschef for Planter & Miljø, SEGES Innovation.
Mikael Kirkhoff Samsøe	Udtagningskonsulent med fokus på Klima-Lavbund, minivådområder og vådområdeprojekter, VKST.
Simon Rosendahl Bjørholm	Landskonsulent og projektleder for indsatsen med udtagningskonsulenterne, SEGES Innovation.
Mikael Strandbygaard	Chefkonsulent inden for de politiske rammer for udtagningsindsatsen og øvrige kollektive virkemidler, Landbrug & Fødevarer.
Kristine Mulbjerg	Funktionsleder med ansvar for administration af Klima-Lavbundsordningen samt ordninger for kvælstofvådområder- og lavbund, Miljøstyrelsen.
Sanne Lisby Eriksen	Fuldmægtig med beskæftigelse inden for udtagningsindsatsen, herunder jordfordeling og lodsejeres incitament til at deltage, Landbrugsstyrelsen.

Sekretariatet for taskforcen deles mellem Landbrugsstyrelsen og Kommunernes Landsforening.
For henvendelser, kontakt euogprojekt@lbt.dk.

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>1 Rammer for projekter:</p> <p>Manglende tilskud til omlægning af dræn og vandløb i fredskov i Landbrugsstyrelsens lavbundsordning.</p>	<p>Taskorcen anbefaler, at tilskud til anlægsarbejde i fredskov muliggøres i bekendtgørelsen for Vand- og klimaprojekter (VKP) fra 2023 pba. godkendelse fra relevant myndighed.</p> <p>Afhænger desuden af indsatsbehov i VP3.</p>	Medium		Løsning er implementeret med godkendt bekendtgørelse for VKP 2023. Virkning afventes.
<p>2 Rammer for projekter:</p> <p>Utilstrækkelige lønsatser i Landbrugsstyrelsens tilskudsordninger til de kollektive indsatser.</p>	<p>Taskorcen anbefaler, at Landbrugsstyrelsen opjusterer lønsatser for kommunale projektmedarbejdere i bekendtgørelsen for VKP fra 2023 baseret på faktiske lønomkostninger i projekter, og at lønsatser fremadrettet justeres efter den almindelige lønudvikling.</p>	Medium		<p>Løsning er implementeret med godkendt bekendtgørelse for VKP 2023. Virkning afventes.</p> <p>Taskorcens anbefaling afspejles desuden i delrapport 1 fra ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjorder.</p>
<p>3 Rammer for projekter:</p> <p>Krav om klimaeffekt i Landbrugsstyrelsens lavbundsordning til hinder for visse omkostningseffektive projekter.</p>	<p>Taskorcen anbefaler, at krav om klimaeffekt justeres i bekendtgørelsen for VKP fra 2023 med lempelse efter Miljøstyrelsens Klima-Lavbundsordning.</p>	Medium		Løsning er implementeret med godkendt bekendtgørelse for VKP 2023. Virkning afventes.

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>4 Samarbejde mellem projektdrivende aktører:</p> <p>Manglende forum for vidensdeling og styrkelse af relationer mellem projektdrivende aktører.</p>	<p>Relations- og kompetencestyrkende forum for projektdrivende aktører arrangeres i samarbejde mellem Kommunernes Landsforening, SEGES Innovation og Naturstyrelsen.</p>	<p>Medium</p>		<p>Konference i nyt Forum for klima- og kvælstofudtagning blev afholdt den 4. oktober 2023 med deltagelse af projektledere fra kommuner og Naturstyrelsen samt udtagningskonsulenter.</p> <p>Flere arrangementer forventes afholdt i det pågældende forum med udgangspunkt i de projektdrivende aktørers ønsker og behov.</p> <p>Til næste møde inviteres desuden jordfordelingsplanlæggere.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>5 Rammer for projekter:</p> <p>Manglende finansiering af kommunernes opsøgende arbejde i projekter inden ansøgning om tilsagn under Landbrugsstyrelsens vådområde- og lavbundsprojekter.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at der gives mulighed for tilskud til udgifter afholdt før ansøgning om tilskud i bekendtgørelsen for VKP fra 2023.</p>	<p>Medium</p>		<p>Løsning er implementeret med godkendt bekendtgørelse for VKP 2023.</p> <p>Taskforcen vurderer, at løsning kun afhjælper barrieren i situationer, hvor det opsøgende arbejde resulterer i et tilsagn.</p> <p>Taskforcen forventer desuden, at tiltagets virke skal følges i praksis.</p> <p>Samme anbefaling gives desuden i delrapport 1 fra ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjorder.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>6 Lodsejerincitament:</p> <p>Usikkerhed hos lodsejere om modtagelse af grundbetaling på arealer med Landbrugsstyrelsens udtagningsprojekter, der ikke er direktivimplementerende.</p>	<p>Usikkerheden er løst ved afklaring hos Landbrugsstyrelsen, som taskforcen anbefaler formidlet klart i vejledningen for VKP fra 2023.</p>	<p>Medium</p>		<p>Taskforcen vurderer, at afklaring tilvejebragt i vejledningen for VKP fra 2023 løser usikkerheden hos lodsejere.</p> <p>Taskforcen peger fortsat på problemstilling om, hvornår konkrete projekter er direktivimplementerende. Taskforcens sekretariat følger op herpå med Miljøstyrelsen.</p> <p>På den længere bane er taskforcen opmærksom på udviklingen i Landbrugsstyrelsens arbejde med at sidestille vilkår for modtagelse af grundbetaling uanset ordning ifm. næste CAP programperiode fra 2025 (jf. kategori 4).</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>7 Lodsejerincitament:</p> <p>Usikkerhed om mulighed for at sælge lavbundsprojekter som klimakreditter.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen vurderer, at der blandt købere af klimakreditter ikke vil være interesse i køb af klimakreditter fra tilskudsfinansierede udtagningsprojekter, da klimakreditter generelt skal være baseret på projekter, der alene gennemføres som følge af salget af projektets klimaeffekt som kredit.</p> <p>Denne vurdering skal kommunikeres klart ud, f.eks. i ordningsspecifikke vejledninger og via styrelsernes samlede hjemmeside for udtagningsindsatsen, udtagning.dk.</p>	Medium		<p>Styrelsens vurdering er formidlet i tilskudsvejledningen for VKP-ordningen fra 2023 og formidles snarest muligt på udtagning.dk.</p> <p>I kommunikationen bør desuden fremgå en tydelig skelnen mellem hvilke projekttyper, der medregnes i det nationale klimaregnskab (og dermed i de kommunale klimahandlingsplaner), og hvilke projekttyper, der indgår i landbrugsaftalens ambition om udtagning og ekstensivering af 100.000 hektar inden 2030 og reduktion af kvælstof på 10.400 tons inden 2027. Det bør desuden fremgå, hvordan man som kommune/projektejer sikrer, at gennemførte projekter regnes med i det nationale klimaregnskab.</p> <p>Klimakreditter er desuden adresseret i første delrapport af ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjord, hvor usikkerhed kobles til klimakrediters samspil med en kommende CO₂e-regulering.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>8 Lodsejerincitament:</p> <p>Svært for projektere at formidle Landbrugsstyrelsens fokuserede klima- eller kvælstofformål i udtagningsprojekter over for lodsejere med ønsker om natur og rekreation.</p>	<p>Taskorcen anbefaler, at formålsbeskrivelsen i vejledningen for VKP fra 2023 forbedres med betoning af synergieffekter.</p>	<p>Lav</p>		<p>Taskorcen vurderer, at tilføjelsen i tilskudsvejledningen for VKP-ordningen fra 2023 er tilstrækkelig fsva. lavbundsprojekter. Dog afventes virkning.</p> <p>Taskorcen anbefaler desuden, at betoningen af synergieffekter i kvælstofprojekter genbesøges.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>9 Lodsejerincitament:</p> <p>Begrænset mulighed i ordninger for samtænkning af vedvarende energi (solceller) og udtagningsprojekter.</p>	<p>Som udgangspunkt er det teknisk muligt at kombinere vedvarende energi med vådområde- og lavbundsprojekter.</p> <p>Fsva. solceller tillades kombination i servituten for Landbrugsstyrelsens Vand- og klimaprojekter, så længe projektarealer henligger som græsarealer uden negativ påvirkning af formål fra anlæg.</p>	Høj		<p>Taskforcen forventer, at denne barriere er imødekommet fsva. lavbundsprojekter finansieret af Landbrugsstyrelsens VKP-tilskudsordning fra 2023.</p> <p>Bekræftelse af tiltagets effekt afventer konkret praksiserfaring hos VKP-projektejere.</p> <p>Der udestår afklaring vedr. den nuværende umiddelbare manglende mulighed for opsætning af solceller på projektarealer i Miljøstyrelsens Klima-Lavbundsordning (jf. kategori 3), og desuden afklaring vedr. implikationer for lodsejer-kompensation ved opstilling af solceller på udtagne arealer (kategori 4).</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>10 Rammer for udtagningsindsatsen:</p> <p>Behov for at fremme udtagning af lavbundsarealer på under 10 hektar i Miljøstyrelsens Klima-Lavbundsordning.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at krav på mindstestørrelsen lempes i Klima-Lavbundsordningens bekendtgørelse fra 2023 med formålet at fremme etablering af Klima-Lavbunds-projekter på under 10 hektar, forudsat at disse fortsat er omkostnings-effektive og koordineres med øvrige planlagte eller igangværende projekter i oplandet.</p>	<p>Medium</p>		<p>Taskforcen vurderer, at den foreslåede justering af bekendtgørelsen for Klima-Lavbundsordningen fra 2023 afhjælper udfordringen, men at der desuden skal tilvejebringes løsninger på, hvordan mindre projekter kan gøres mere omkostningseffektive.</p> <p>Inspiration kan med fordel søges hos Assens Kommune, der i september 2023 indledte etableringen af det første vådområdeprojekt på baggrund af en 'fast-track' metode, der muliggør omkostningseffektiv gennemførelse af små vådområde- eller lavbunds-projekter.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>11 Rammer for projektejer:</p> <p>Behov for styrket vidensdeling om håndtering af risiko for merudledning af fosfor som følge af vådlægning.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at vidensdeling styrkes mellem projektejere via forbedret vejledning om håndtering af risiko for merudledning af fosfor i forundersøgelsen anbefales.</p> <p>Miljøstyrelsen følger som ressortmyndighed udvikling i pågående forskning.</p> <p>Desuden bemærkes den eksisterende mulighed for forhøjet tilsagn ved behov for ekstraordinære og uventede afværgeforanstaltninger.</p>	Høj		<p>Miljøstyrelsen bestræber sig løbende på at formidle ny viden samt vejlede projektejere efter 'best-practice'. Når ny viden foreligger, formidles denne til kommunerne via Miljøstyrelsens hjemmeside samt nyhedsmail.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>12 Rammer for projekter:</p> <p>Krav om to tilbud i Landbrugsstyrelsens udtagningsordninger.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at Landbrugsstyrelsen arbejder for at indføre en alternativ model i VKP, som dels er simpel og tidsbesparende for projektere at anvende og samtidig imødekommende ift. omkostningseffektive projekters forskelligartede udgiftsposter- og størrelser.</p> <p>Hensigtsmæssighed ved evt. indførelse af standardomkostninger for forundersøgelser og referenceomkostninger for etableringsprojekter undersøges i samarbejde med taskforcens kommunale medlemmer og Miljøstyrelsen. Erfaringen herfra videreformidles til EU kommissionen.</p>	Medium		<p>På den korte bane indledes dialog af Landbrugsstyrelsen med taskforcens kommunale medlemmer og Miljøstyrelsen inden udgangen af 2023 med formålet at udveksle erfaring.</p> <p>Erfaring skal anvendes på den længere bane i videre drøftelser med EU-kommissionen mhp. at tilvejebringe ændringer i CAP-programmet fra 2025 (kategori 4).</p>
<p>13 Lodsejerincitament:</p> <p>Uklarhed vedr. proces for vurdering af skattefrihed ved kompensation i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).</p>	<p>Taskforcens sekretariat indgår i dialog med Miljøstyrelsen og skattemyndighederne om klarlægning og evt. justering af praksis.</p>	Medium		<p>Landbrugsstyrelsen indleder dialog med Miljøstyrelsen og skattemyndigheder i efteråret 2023 med opfølgende præcisering i tilskudsvejledninger fra 2024.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>14 Rammer for udtagningsindsatsen:</p> <p>Manglende prioritering af udtagningsindsatsen i lavbundsområder med forsyningsledninger samt vidensdeling om afværgeforanstaltninger.</p>	<p>Taskforcens sekretariat initierer dialog med ressortmyndigheder og ledningsejere om at prioritere udtagningsindsatsen og øge incitament for ledningsejeres deltagelse i udtagningsprojekter.</p> <p>Styrket vidensdeling anbefales mellem hhv. projekt- og ledningsejere via forbedret vejledning om håndtering af forsyningsledninger ifm. forundersøgelsen.</p> <p>Der er desuden mulighed for forhøjet tilsagn ved behov for ekstraordinære og uventede afværgeforanstaltninger.</p>	Medium		<p>Landbrugsstyrelsen kontakter Energistyrelsen primo 2024 mhp. at fremme prioritering af udtagningsindsatsen.</p> <p>Viden fra projektejere ang. deres praksiserfaring indsamles i efteråret 2023 af Kommunernes Landsforening til fremadrettet brug i Landbrugsstyrelsens og Miljøstyrelsens respektive tilskudsvejledninger for Vand- og klimaprojekter og Klima-Lavbundsprojekter.</p> <p>Indgår som dimension i behovet for en helhedsorienteret national strategi for planlægning af det åbne land (kategori 3), som er meldt ind til anden delrapport af ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjorder.</p>
<p>15 Rammer for projektejer:</p> <p>Usikkerhed blandt projektledere om håndtering af eksisterende § 3-registreringer inden for projektområder.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at fastlæggelse og håndtering af eksisterende § 3-registreringer indgår som del af forundersøgelsen, og at 'best-practice' for projektejere beskrives i vejledning om tilskudsordningerne.</p>	Lav		<p>Tema kan præciseres primo 2024 i de respektive tilskudsvejledninger på baggrund af opfølgning om praksis i kommunerne.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>16 Rammer for projekter:</p> <p>Problemer med Landbrugsstyrelsens understøttelse af Tast Selv IT-systemet og procedure for sagsbehandling af IT-fejllramte vådområde- og lavbundsprojekter.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at Landbrugsstyrelsen arbejder for at håndtere tekniske problemer for at reducere forekomsten af IT-fejl samt unødige krav i Tast Selv-skemaerne.</p> <p>Det anbefales tilmed, at der arbejdes for at optimere sagsbehandlingsprocedurer med henblik på at reducere liggetid på servicekald samt smidiggøre proceduren for godkendelse af særligt ændringsanmodninger. Et skærpet fokus på kommunikation og fleksible svarfrister for projektere anbefales desuden.</p>	Høj		<p>Der arbejdes på at tilvejebringe løsninger på tekniske, sagsbehandlingsmæssige og kommunikative aspekter i udfordringen i en undergruppe til taskforcen, bestående af kommunale medlemmer, Kommunernes Landsforening og Landbrugsstyrelsen.</p> <p>For at imødekomme udfordring ifm. ændringsanmodninger gives der desuden mulighed for tilskud til udgifter afholdt før ansøgning om tilskud under VKP-ordningen fra 2023.</p> <p>Taskforcen vurderer, at der skal arbejdes for løsninger på den korte såvel som lange bane.</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>17 Lodsejerincitament: Bekymringer om offentlig adgang til udtagne arealer.</p>	<p>Taskforcens sekretariat afklarer med ansvarshavende styrelser mulighed for regulering af offentlig adgang via servitutten, hvor det aftales mellem konkrete lodsejere og projektere.</p>	<p>Medium</p>		<p>Landbrugsstyrelsen opstarter inden udgangen af 2023 proces for afklaring vedr. gældende forhold inden for landbrugsloven med henblik på at undersøge mulighed for regulering af offentlig adgang via servitutten.</p> <p>Tillades løsning ikke inden for landbrugslovens nuværende rammer, anbefales politisk stillingtagen (kategori 3).</p>
<p>18 Lodsejerincitament: Usikkerhed om rydningspligt på vådgjorte lavbundsjord til hinder for deltagelse i udtagningsprojekter.</p>	<p>Taskforcen anbefaler, at mulighed for undtagelse af rydningspligt på udtagne lavbundsarealer undersøges inden for rammerne af lov om drift af landbrugsjord (driftsloven).</p>	<p>Lav</p>		<p>Afklaringsarbejde forventes igangsat inden udgangen af 2023 hos Landbrugsstyrelsen. Såfremt undtagelse er mulig inden for lovens rammer, anbefales formidling herom til lodsejere.</p> <p>Kræves ændring i driftsloven, overleveres anbefaling herom til Fødevareministeriet (kategori 3).</p>

Tabel 1. Barrierer med administrativt mulige løsninger (kategori 1).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>19 Lodsejerincitament:</p> <p>Usikkerhed om kompensation til lodsejere med § 3-arealer.</p>	<p>De berørte ministerier har med Kammeradvokaten vurderet, at det kun er muligt at give tilskudssatsen for græsarealer til lavbundsprojekter på §3-arealer. For eksisterende projekter indebærer dette tilbagebetaling af udbetalt tilskud til arealer, der har modtaget høj sats, hvis de var §3-arealer på tidspunkt for indgåelse af projektaftalen.</p> <p>Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen har afholdt webinarer og udsendt vejledningsmateriale til projektere og lodsejere samt undersøgt muligheden for at etablere en de minimis-støtteordning for at afhjælpe de berørte lodsejeres tab.</p>	Høj		<p>De ansvarshavende styrelser har gennemgået konkrete sager. Udsendelse af høringsbreve med udkast til afgørelse til de berørte lodsejere er igangsat hos Landbrugsstyrelsen. Hos Miljøstyrelsen er udsendelse af både hørings- og afgørelsesbreve er påbegyndt.</p> <p>En løsning ved de minimis ordninger hos de respektive styrelser er i proces: Miljøstyrelsens ordning er åben for ansøgning i perioden 10. november – 10. december 2023 og forventes genåbnet primo 2024. Landbrugsstyrelsens ordning forventes at åbne for ansøgning primo 2024.</p> <p>Taskforcen følger fortsat sagen og konsekvenser for udtagningsindsatsen og påpeger vigtigheden af fokus på evt. negative konsekvenser for lodsejeres tillid til at indgå i frivillige aftaler med staten (kategori 2).</p>

Tabel 2. Barrierer uden administrativt mulige løsninger identificeret (kategori 2).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>20 Lodsejerincitament:</p> <p>§ 3-sagens konsekvenser for lodsejeres tillid og vilje til at indgå i frivillige aftaler med staten.</p>	<p>Frivillighed er en forudsætning for udtagningsindsatsen, og såfremt tilliden er påvirket negativt af § 3-sagen, er det afgørende at genopbygge denne.</p> <p>Taskforcen vil følge konsekvenser for udtagningsindsatsen løbende.</p> <p>Landbrugsstyrelsen udarbejder et notat med formålet at formidle det juridiske grundlag for projektaftaler mellem projektejere og lodsejere ved hhv. engangskompensation, jordkøb ved jordfordeling, eller kompensation af individuelt værditab.</p>	Høj		Landbrugsstyrelsens udarbejdelse af notatet er i proces og forventes klart til projektdrivende aktørers anvendelse inden udgangen af 2023.

Tabel 2. Barrierer uden administrativt mulige løsninger identificeret (kategori 2).

<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
<p>21 Rammer for udtagningsindsatsen:</p> <p>Manglende viden om risiko for merudledning af fosfor ved vådlægning.</p>	<p>Der pågår forskning om den faktiske merudledning af fosfor.</p> <p>Det anbefales, at der løbende tages bestik af den nyeste viden.</p>	Høj		<p>Det er Miljøstyrelsens seneste vurdering, at fosfor ikke udgør en barriere i samme omfang som tidligere antaget, da:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Forskning viser, at en større andel af projekter samlet set tilbageholder fosfor; 2) Der er udarbejdet en ny metode til fosforrisikovurdering til særlig anvendelse ift. kystvande; 3) Konkrete faglige vurderinger af projekters risiko for potentiel merudledning af fosfor indgår i den samlede vurdering; 4) Flere virkemidler er godkendt til at reducere den potentielle fosforudledning fra projekterne. <p>Miljøstyrelsen oplyser desuden, at der ikke er annulleret projekter pga. fosfor, siden ny metode (pkt. 2) er taget i brug. Dog forventes fosfor fortsat at betinge konkrete projekters realisering i situationer, hvor risiko for merudledning er større, end hvad virkemidler kan afhjælpe.</p>

Tabel 2. Barrierer uden administrativt mulige løsninger identificeret (kategori 2).

	<i>Barriere</i>	<i>Løsningsspor</i>	<i>Væsentlighed</i>	<i>Sværhed</i>	<i>Status på implementering</i>
22	Lodsejerincitament: Overlap mellem lavbunds- jorder og arealer anvendt til staldnær græsning.	Intet konkret løsningsspor identificeret for lodsejere med behov for drænet jord til staldnær græsning.	Medium		Uhensigtsmæssigt våd jord er for nuværende et hindrende vilkår for udtagningsindsatsen i konkrete situationer.

Kategori 3. Barrierer og evt. løsningsspor med ophæng i politiske beslutninger eller anden national lovgivning

Denne kategori vedrører barrierer for udtagningsindsatsen, hvor muligheden for implementering af anbefalede løsningsspor ligger uden for taskforcens praksisnære og administrative handlerum, se tabel 1. Dette skyldes, at barrierer helt eller delvist udspringer fra politiske beslutninger eller anden national lovgivning. Tilsvarende vil løsninger typisk have lovgivningsmæssig karakter og fordele politisk stillingtagen til f.eks. finansiering eller ændring i lovgivning.

Kategorien vedrører desuden problemstillinger, der illustrerer udtagningsindsatsens tværministerielle organisering mellem navnlig Fødevareministeriet, Miljøministeriet og Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. Dette vedrører f.eks. Miljøministeriets ressort på fosforudvaskning til vandmiljøet, hvor anvendelse af ny viden og virkemidler (jf. kategori 2) ikke kan afhjælpe risiko for merudledning af fosfor som følge af vådlægning tilstrækkeligt, hvormed visse lavbundsprojekter annulleres. Kategorien rummer også spørgsmålet om, hvorvidt bidrag fra udtagningsprojekter finansieret af klimakreditter eller private midler medregnes i den politiske målsætning på lige fod med Landbrugsaftalens definerede udtagningsindsats.

Taskforcen har konsolideret sine budskaber om håndtering af denne barrierekategori og videreformidlet disse til videre håndtering hos Fødevareministeriets departement og den Nationale Styregruppe for udtagningsindsatsen. Barrierer er desuden videreformidlet til Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjord som bidrag til deres udarbejdelse af anbefalinger om løsninger (jf. boks 1 nedenfor).

Taskforcen følger udviklingen i den politiske håndtering af afrapporterede barrierer samt opfølgningen på ekspertgruppens anbefalinger og har til formål at vurdere tilstrækkeligheden af de med tiden implementerede tiltag. F.eks. har taskforcen bifaldet den pr. 20. april 2023 godkendte ændring i bekendtgørelsen for naturtypebeskyttelse, hvormed lavbundsprojektarealer undtages krav om ammoniak-regulering. Taskforcen har dog opfølgende foreslået, at bekendtgørelsen genbesøges grundet dens fortsat manglende hensyn til kvælstofindsatsen og lavbundsprojekter inden for Natura 2000 områder.

Boks 1: Taskforcens vurdering af anbefalinger fra Ekspertgruppens for udtagning af lavbundsjorder - barrierer med ophæng i politiske beslutninger eller anden national lovgivning

[Delrapport 1: 12 anbefalinger til at udtage mest muligt kulstofrig lavbundsjord hurtigst muligt:](#)

- *Anbefaling 2: Faste og attraktive skatteforhold i forbindelse med udtagning af lavbundsjorder.*

Taskforcen anbefaler samstemmigt med ekspertgruppen, at der hos Skatteministeriet følges op på det politiske forslag fra foråret 2023 om at oprette en ny kategori for "naturejendomme" med lavere beskatning end beboelsesejendomme.

Fsva. udfordring vedr. manglende tilskud til rådgivning om beregning af ejendomsavance, anbefaler taskforcen, at der i Landbrugsstyrelsens tilskudsordning gives mulighed for tilskud til at dække ydelsen, såfremt en lodsejer har behov for denne form for rådgivning.

- *Anbefaling 3: Lodsejeres mulighed for at anvende udtagningskonsulenter styrkes;*
- *Anbefaling 5: Styrket projektfacilitering af udtagning af lavbundsjorder og øvrig myndighedsbehandling.*

For at styrke den fælles facilitering, koordinering og planlægning mellem indsatsens lokale aktører anbefaler taskforcen, at udtagningskonsulenternes opgavebeskrivelse justeres med sikring af det dertilhørende behov for øget finansiering, og at finansiering til de udvidede vandoplandsstyregrupper (VOS'er) sikres frem til 2030.

- *Anbefaling 6: Enklere sagsbehandling af VVM-krav hos myndigheder i forbindelse med lavbundsprojekter.*

Taskforcen har anført et behov for at sikre flere ressourcer til myndighedsbetjening i kommunerne. Samme problemstilling gør sig desuden gældende i Naturstyrelsens projekter, hvor Miljøstyrelsen er VVM-varetagende myndighed. Taskforcen bemærker desuden, at forbedring af rammer for "fast-track" gennemførelse af projekter med forenklede krav til forundersøgelsen, herunder VVM, kan lette på den administrative udfordring.

- *Anbefaling 8: Etablering af en fælles ordning for tilskudsmuligheder i Landbrugs- og Miljøstyrelserne.*

Taskforcen anbefaler ligesom ekspertgruppen én ny samlet tilskudsmodel for udtagningsindsatsen med én fælles indgang og mere grundlæggende sammentænkning af eksisterende ordningers potentialer mhp. at sikre tempo i indsatsen og afløb for afsatte midler. Taskforcen følger udviklingen i det videre arbejde i de ansvarshavende styrelser og bidrager efter behov med konkrete vurderinger af fordele og ulemper ved evt. modelforslag.

Boks 1 (fortsat):

- *Anbefaling 10: Oprettelse af en statslig jordpulje til strategisk opkøb eller ekstensivering af jorder til udtagningsprojekter.*

Taskforcen har anført, at kommunale projektføløb trækker ud eller risikerer at gå i stå grundet kommunernes manglende mulighed for at tilbyde egnet erstatningsjord til lodsejere. Taskforcen anbefaler ligesom ekspertgruppen, at der oprettes en national pulje rettet mod jordkøb eller permanent ekstensivering mod kompensation, uden krav om etablering af et vådgjort lavbundsprojekt. Finansieringskilden (national / EU-midler) vil skulle undersøges nærmere.

- *Anbefaling 11: Ordningen ”ekstensivering med slæt” justeres og suppleres af en ny ordning.*

Taskforcen har bemærket en risiko for mindre hensigtsmæssig sammenhæng mellem enårige CAP bio-ordninger, ekstensiverings- og udtagningsindsatsen. Der mangler en klar kobling mellem permanente vådlægningsprojekter og særligt bio-ordningen ’ekstensivering med slæt’, der indgår som øvrigt virkemiddel i udtagningsindsatsen.

Taskforcen vurderer, at koblingen kan styrkes ved indførelse af muligheder for passiv udtagning/ permanent ekstensivering via tinglysning i Landbrugsstyrelsens udtagningsprojekter. Endvidere peger taskforcen på, at der bør designes en ordning, der muliggør permanent ekstensivering, med begrundelsen, at kulstofrige landbrugsarealer, der aktuelt ikke kan vådgøres pga. permanente/midlertidige barrierer, formentlig vil kunne ekstensiveres i stedet. Der kan som tinglyst klausul indføres i aftalen, at arealet vådgøres, når det er muligt.

De nye favorable enårige bio-ordninger styrker desuden behovet for at gøre betingelser for den permanente udtagningsindsats mere attraktive.

Delrapport 2: Potentiale og planlægning for udtagning af kulstofrige lavbundsprojekter med større klimaeffekt:

Taskforcen har indmeldt til ekspertgruppen, at flere barrierer har ophæng i en manglende national planlægning af det åbne land; at der for lodsejeres opbakning er behov for administrativt at kunne udføre multifunktionelle projekter; at ønsket om solceller på lavbundsarealer bør adresseres på lige vis i Landbrugsstyrelsens- og Miljøstyrelsens respektive tilskudsordninger, og at muligheden for at forbedre rammer for mindre lodsejerdrevne lavbundsprojekter bør undersøges nærmere.

Kategori 4. Barrierer og evt. løsningsspor med ophæng i EU-retslige begrænsninger og rammer

Denne kategori vedrører udfordringer med ophæng i EU-lovgivning, der bl.a. rammesætter vilkår for lodsejerkompensation, grundbetaling og mindre hensigtsmæssige sammenhænge mellem udtagningsindsatsen og nye konditionalitetskrav indført med CAP (GLM 8). En vigtig bemærkning hertil er, at løsning af visse barrierer kan afhænge af afklaring hos EU-Kommissionen, hvor udfald afgør muligheden for implementering på den korte eller længere bane. Dette gælder f.eks. afklaring af, hvad opstilling af solceller på udtagne lavbundsarealer betyder for lodsejeres kompensation for deltagelse i et lavbundsprojekt, da økonomisk usikkerhed afholder visse lodsejere fra at deltage.

Blandt barrierer, hvor udsigt til løsninger er længere grundet behov for ændring i CAP-forordningsmæssige rammer, anbefaler taskforcen, at dialog om konkrete barrierer og løsninger opstartes hurtigt muligt for at undersøge, hvilke løsninger, der kan implementeres fra næste CAP-programperiode fra 2025. Taskforcen bemærker bl.a. et behov for at eliminere ordningsspecifikke forskelle i vilkår for lodsejeres fremtidige modtagelse af grundbetaling ved deltagelse i ikke-direktivimplementerende lavbundsprojekter (hermed menes lavbundsprojekter, der ikke er vandramme- eller habitatdirektivimplementerende, men udelukkende leverer klimaeffekt).

Kategoriens barrierer er videreformidlet til videre håndtering hos Fødevareministeriets departement og den Nationale Styregruppe for udtagningsindsatsen. Barrierer er desuden videreformidlet til Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjord som bidrag til deres udarbejdelse af anbefalinger om løsninger (se boks 2).

**Boks 2: Taskforcens vurdering af anbefalinger fra Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjorder:
- barrierer med ophæng i EU-retslige begrænsninger og rammer:**

[Delrapport 1: 12 anbefalinger til at udtage mest muligt kulstofrig lavbundsjord hurtigst muligt:](#)

- *Anbefaling 9: Lodsejere, der beholder udtagne projektarealer, skal ved jordfordeling kunne ydes direkte kompensation for arealets tabte markedsværdi.*

Taskforcen har vurderet, at lodsejeropbakning til at deltage i lavbundsprojekter kan være væsentligt udfordret i situationer, hvor nuværende tilbud om kompensation, der er bestemt ved EU-Kommissionsgodkendte takster, ikke er attraktiv for den enkelte lodsejer. Dette kan have stor betydning for projekters gennemførelse, uanset øvrig lodsejeropbakning i de pågældende projekter. Som løsning anbefaler taskforcen, at der etableres en mulighed for at give fuld kompensation for det reelle individuelle værditab.

Landbrugsstyrelsen har afsøgt muligheden hos EU-Kommissionen for at indføre en ny model, der sikrer direkte kompensation for arealets tabte markedsværdi med direkte udbetaling ifm. jordfordelingskendelsen ('værditabsmodellen'). Det er planen, at denne model stilles som en mulighed fra 2024 i projektaftaler, foruden jordsalg ved jordfordeling og engangskompensation ud fra faste takster. En endelig kommissionsgodkendelse af muligheden for implementering af værditabsmodellen forventes i efteråret 2023.

Taskforcen forventer, at modellen kan styrke incitamentet for lodsejeres deltagelse med væsentlig betydning for fremdriften. Dertil anbefales, at muligheder for at tilbyde fuld kompensation for øvrig form for værditab undersøges, herunder ved tilbud om opkøb af hele ejendommen og veksling af et udtaget lavbundsareal med et højbundsareal samt dækning af relaterede omkostninger. Ift. tab på overflødiggjorte bygningssæt, anbefales muligheder inden for erstatningsjordskontoen eller budgettet til jordkøb i projekterne undersøgt.

- *Anbefaling 12: Bedre sammenhæng mellem udtagning og opfyldelse af GLM 8-kravet.*

Taskforcen har vurderet, at det indførte obligatoriske GLM 8-krav om årlig udlægning af mindst 4 pct. ikke-produktive elementer på bedriftens samlede omdriftsarealer kan udgøre en væsentlig barriere for den permanente udtagning. Dette skyldes dels, at den fortsatte definition af agerjord udgør optællingsgrundlaget for opfyldelsen af kravet, og dertil at udtagning af lavbund ikke kan medtælles i opfyldelsen af kravet. Dette bevirker bl.a., at lodsejere anvender særligt ugunstige, og typisk kulstofrige, jorder til opfyldelsen af kravet, frem for at lade disse jorder indgå i et permanent lavbunds- eller vådområdeprojekt.

Taskforcen anbefaler en undersøgelse af mulighederne for en undtagelse af GLM-kravet på jorde udtaget til permanente lavbunds- eller vådområdeprojekter til den kommende reformperiode, således at fremdriften i udtagningsindsatsen kan tilskyndes. Landbrugsstyrelsen vurderer, at den nye mulighed for at undlade at udlægge GLM8 for bedrifter, der har mere end 75 pct. græs uden N-kvote på omdriftsarealet, vil være en fordel for nogle lodsejere i lavbundsprojekter. Det vurderes umiddelbart som meget tvivlsomt, om der kan ske yderligere opblødning af GLM8-reglerne i indeværende reformperiode, der forventes at gælde til og med 2027.